

SAYFA TASARIMINDA HİYERARŞİK DÜZEN: MERSİN'DE GÜNLÜK YAYIN YAPAN YEREL GAZETELER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

HIERARCHICAL STRUCTURE IN THE PAGE DESIGN: AN EVALUATION ON LOCAL NEWSPAPERS IN MERSİN

Uzm. Hacı Mehmet ACAR

Mersin Üniversitesi, Basın ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü, mehmetacar@mersin.edu.tr,
Mersin/Türkiye

Yrd. Doç. Dr. Tamer KAVURAN

Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, tkavuran@hotmail.com,
Elazığ/Türkiye

ÖZ

Gazetelerde görsel hiyerarşi kavramı, gazete sayfalarının tasarlandığı ilk yıllardan günümüze kadar tasarımcılar tarafından kullanılmıştır. Görsel hiyerarşi, sayfa tasarımlarında mesajı amacına uygun bir şekilde iletmeyi sağlaması adına kullanılan önemli görsel iletişim uygulamasıdır. Bu çalışmada, sayfa tasarımlarında görsel hiyerarşi uygulaması Mersin'de günlük yayın yapan yerel gazeteler incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırmanın ilk bölümünde sayfa tasarımını oluşturan yazı ve görsel tasarım unsurları üzerinde durulmuş ve haber metnlerinin hangi bölümlerden oluştuğu incelenmiştir. Son bölümde ise haberi oluşturan başlık, üst başlık, spot ve metinlerin kendi içinde nasıl bir hiyerarşik düzene girdiği tespit edilmiş ve yine bir haberin sayfa üzerinde yer alan diğer haberlerle olan hiyerarşik ilişkileri üzerine saptamalar yapılmıştır. Araştırmada ele alınan tasarımların analizi göstergebilimsel çözümleme yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Görsel Hiyerarşi, Sayfa Tasarımı, Göstergebilim

ABSTRACT

The concept of visual hierarchy in newspapers was used by designers from the first years to present. Visual hierarchy is an important visual communication application used in page designs to convey the message appropriately. In this study, the application of visual hierarchy in page designs was evaluated by examining daily newspapers published in Mersin. In the first part of the study, the text and visual design elements of the page design were evaluated and the sections of the news texts were examined. In the last part, it is determined how the texts forming the news enter a hierarchical structure and the hierarchical relationships of the news with each other have been determined. The analysis of the designs was done using the semiological analysis method.

Keywords: Visual Hierarchy, Page Design, Semiotics

1. GİRİŞ

Görsel hiyerarşi, geçmişten günümüze birçok sanat ve tasarım ürününde karşımıza çıkmıştır. Görsel hiyerarşi kavramı, tasarımın hemen her alanında tasarımcılar tarafından kullanılan önemli bir tasarım unsurudur. Tasarımcı, tasarımlarında vermek istediği mesajı tasarım yüzeyinde düzenlerken, izleyici ile iletişim kurmayı hedefler. Verilmek istenen mesajlar yazılı veya görsel olabilir. İşte bu yazılı ve görsel elemanların tasarım yüzeyinde bir hiyerarşi ile verilmesi gerekir. Belli bir hiyerarşik düzende verilmeyen tasarım elemanları görsel kargaşaya neden olacaktır. Tasarımcı, bu tasarım öğelerini önem sırasına göre izleyiciye aktarır. Bunu yaparken, renk, ebat, yön gibi uygulamalardan faydalanır. Görsel olarak hiyerarşik düzene giren tasarımlar, izleyici tarafından kolaylıkla anlaşılabilir. Tasarımcı, vermiş olduğu hiyerarşik düzen ile aslında bir anlamda

* Bu çalışma I. Uluslararası Bilimsel ve Mesleki Çalışmalar Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur

vurguyu kullanır. İzleyicinin öncelikli olarak görmesini ve anlamasını istediği tasarım öğesini ilk olarak görmesini sağlar. Bir anlamda izleyici, tasarım yüzeyine baktığında tasarımcının istediği doğrultuda gözünü gezdirir.

Toplumsal yaşamın başladığı çağlardan günümüze kadar haberin toplandığı ve kitlelere aktarıldığı bilinmektedir. Zaman içerisinde gelişen kitle iletişim araçları ile insanlar, toplumda ve dünyada gelişen olaylarla ilgili bilgi sahibi olmuşlardır. Bu bağlamda gazete ve dergiler, önemli birer kitle iletişim aracı haline gelmiştir. Gazete ve dergiler, büyük kitleler tarafından takip edilmiş ve toplum üzerinde önemli etkileri olmuştur. Gazeteler oluşturulurken mesajı daha etkili iletmek adına görsel tasarım unsurları kullanılmış ve haberler sayfa üzerinde belirli bir düzende sunulurken tasarlanmıştır. Gazete tasarımcıları, yaşadıkları dönemin teknik olanaklarından ve sanat anlayışından etkilenip gazete tasarımlarını oluşturmuşlardır. İçinde bulunduğu zaman, kültürel, sosyal ve teknolojik unsurların, çalışmalarının oluşumunda doğrudan ya da dolaylı etkileri olmuştur. Gazete tasarımları, zaman içerisinde farklı teknik ve tarzlarda karşımıza çıkarak çeşitli tasarım unsurları kullanılmıştır. Geçmişten günümüze gazete tasarımlarında uygulanan tasarım unsurlarından biri de görsel hiyerarşi uygulamasıdır.

Bu araştırmada, gazetelerde içerik bakımından belirli bir önem sırasına sahip olan haberlerin, görsel olarak nasıl desteklendiği ve hiyerarşik olarak nasıl düzenlendiği saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın analiz bölümünde Mersin’de yayın günlük yayın yapan gazeteler incelenmiş ve gazetelerin kapağında yer alan haberlerin hiyerarşik açıdan nasıl düzenlendikleri değerlendirilmiştir.

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, gazete ve dergilerde yer alan haberlerin görsel sunumlarında önemli bir tasarım unsuru olan hiyerarşinin kullanımına ilişkin bilgileri, Mersin’de yayın yapan gazeteler üzerinden irdelenmesini amaçlamaktadır.

2.2. Araştırmanın Önemi

Araştırma, tasarım unsurlarının ve görsel hiyerarşinin, haberlerle okuyucu arasındaki iletişimi sağlaması açısından, görsel hiyerarşi uygulamasının haberlerin içeriklerini yansıtırken ne denli etkili olduklarını göstermesi bakımından önemlidir.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Mersin’de yayın yapan gazeteler, haber, hiyerarşi, görsel hiyerarşi, sayfa düzeni ve mizanpaj ile ilgili literatür taraması sonucunda ulaşılan kaynaklar, konu ile ilgili süreli yayınlar ve internet taraması sonucunda ulaşılan yayınlarla sınırlıdır.

3. GAZETE SAYFASINI OLUŞTURAN ÖĞELER

3.1. Haber

Haber kavramının toplanması ve kitlelere aktarılması, toplumsal yaşamın başladığı dönemlere kadar uzamaktadır. Haberin tanımı üzerine birçok farklı yorum ve görüş bulunmakla beraber dünyada ortak bir tanım olduğu söylenemez. Çoğu zaman verilen “Bir köpek bir adamı ısırsa haber değildir; fakat bir adam bir köpeği ısırsa, o haberdir” örneğinden yola çıkacak olursak, çok sık rastlanan ve her an herkesin yaşayabileceği sıradan olayların haber değeri taşımadığını söylemek mümkündür. “Haber, temelinde, bireyi yaşamsal olarak ilgilendiren gelişmeler ve bu gelişmelere ilişkin bilgilerdir. Genellikle bir olaya, fikre ve soruna dayanmaktadır. Bunlar olmadan haber yapılamaz. Başka bir deyişle, olaylar, fikirler, sorunlar haberlerin hammaddesini oluştururlar” (Tokgöz, 1994: 128). “Ayrıca haber olgusu, haberi yazan muhabire, yayın organının kimliğine, yazı işleri müdürlüğü sorumlularının anlayışına, hatta hedef kitlesine göre değişmektedir” (Çakır, 2007:123) “Haber yaşamın bir parçasıdır. İnsanların toplumla bağlantısını sağlayan güçlü bir araçtır. Haber bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da önemini ve gücünü artırarak sürdürecektir. Çünkü haber doğrudan halkın bilgilendirme gereksinimine, beklentilerine yanıt veren yani halk için yapılan bir çalışmanın ürünüdür” (Kars, 2010:7).

3.2. Haberin Yapısı

Haberin yapısı, başlık, giriş ve gövdeden oluşur. Haberin vitrini niteliğinde olan başlık, haberin ilk olarak algılanmasını ve değerlendirilmesini sağlayan unsurdur. Başlığın açık, anlaşılır ve kesin olması, okuyucunun haberi okuma isteğini artırması açısından önemlidir. “Özellikle basılı gazetede haberin başlığı hem kapsayıcı

hem de ilgi çekici olacak şekilde düzenlenmelidir” (Bulut, 2006: 34). Giriş, haberle ilgili önemli bilgilerin az ve öz nitelikte verildiği ilk paragraftır. Haber metninin giriş bölümü haberin hangi konuda olduğunu açıklayıcı özellikler taşımaktadır. Gövde ise, giriş kısmında az ve öz olarak aktarılan olayın ayrıntısı ve verilerin yer aldığı bölümdür.

3.3. Haber Başlıkları

Başlık, haberin birkaç kelimedenden oluşan ve çoğunlukla bir yargı bildiren kısa bir özeti olarak tanımlanabilir. Yazılı basında yer alan haberlere bakıldığında ilk olarak dikkati çeken unsur çoğu zaman haber başlığıdır. Genellikle okuyucular haberlerin tamamını okumak yerine öncelikle haberlerin başlıklarına göz atarak, genel bir fikir edinirler. Daha sonra ilgilerini çeken habere yönelir ve detaylarına bakmaya başlarlar. Bu noktada haber başlıklarının haber hakkında açıklayıcı kısa ve öz bilgi vermesi önemlidir.

Gazete ve dergilerde kullanılan haberlerde başlığı oluşturan 5 temel unsur vardır. Bunlar, ana başlığı tamamlamak amacıyla kullanılan üst başlık, haber metninin içeriğini kısa ve öz olarak yansıtan ana başlık, ana başlığın altında yer alan, başlığı açıklayan özellikte, tam bir cümle yapısında olan alt başlık, haber metninin içinde yer alan ve okunacak paragrafları tamamlayan ara başlık ile haber içindeki özellikleri vurgulamak adına yazılan birkaç cümle yazılan spottan oluşmaktadır. Ancak bu 5 temel öge her haberde bulunmak zorunda olmadığı gibi daha çok uzun metinli haberlerde yer almaktadır. “Haber başlıkları nadiren büyük harflerle yazılır. Ayrıca, konu başlığı biçiminde, her sözcüğün ilk harfinin büyük şekilde yazıldığı haber başlıkları da doğru değildir” (Yüksel-Gürcan, 2001: 38).

3.4. Haber Metni

Haber metinleri giriş bölümüyle başlar. Giriş, haber metninde yer alan ilk paragraftır. Haber girişleri, haberin anlaşılması ve devamının okunması açısından oldukça önemlidir. Bir bakıma haberin devamının okunup okunmamasına eşik bekçiliği yapmaktadır. Haber giriş verildikten sonra konuyla ilgili detayların verildiği gövde bölümü başlar. Haberde kullanılan tekniğe göre birkaç paragraf halinde konuyla ilgili bilgilerin aktarıldığı gövde, haberin tüm detaylarını vermektedir. “Haberlerin sonuç paragrafı ya da cümleleri genellikle geçmiş hakkında bilgi verici, geleceğe yönelik duyurum ya da sonuç yargısı ifade eder” (Yüksel-Gürcan, 2001: 129).

3.5. Fotoğraf

Gazete ve dergi sayfalarında kullanılan önemli haber öğelerinden biri de fotoğraftır. Günümüz koşullarında fotoğrafsız bir haber görmek neredeyse olanaksızdır. “Fotoğraf, evrensel ve aynı zamanda güçlü bir görsel anlatım dilidir. Bu dil bazen bir bombadan dahi daha etkilidir. Eğer fotoğrafta anlatılmak istenen mesaj sade şekilde verilirse, o fotoğrafa bakan kişinin eğitimi, dili, dini ve milleti ne olursa olsun mesaj kolaylıkla anlaşılabilir” (Kanburoğlu, 2013: 208). Fotoğraf, haber metnini destekleyen önemli görsel bir kanıt niteliğindedir. Okuyucu, okuduğu haberin fotoğrafını da görmeyi talep eder. “Bir haber fotoğrafı haber olayına tanıklık eder, olayı belgeler, bir durumu ya da davranışı destekler, haberin inandırıcılığını sağlar” (Yüksel-Gürcan, 2005: 194). Haber fotoğrafı, bazen haber metninden daha çok şey ifade edebilmektedir. Haber metninin anlaşılması noktasında fotoğrafın kullanılması haberin daha hızlı ve doğru anlaşılmasını sağlamaktadır.

4. TASARIMDA GÖRSEL HİYERARŞİ

İnsan yaşamının hemen her anında hiyerarşi kavramıyla karşılaşmaktadır. Çevresinde olup biten olayları gerek görsel olarak, gerek işitsel olarak belli bir sisteme göre algılamaktadır. Dinlediğimiz bir müzikte önce ve sonra algılamamız gereken nota ve sesler belli bir düzen içinde verilirken bayram ve benzeri özel törenlerde protokolün sıralanışı gibi pek çok olayda hiyerarşi ile karşılaşmak olası. Sanat ve tasarım alanında üretilen sanat ürünlerinde de hiyerarşi kullanılarak belli bir sistem üzerinden mesaj iletilmektedir.

Görsel hiyerarşi, herhangi bir tasarım alanında yer alan görsel unsurların, verilmek istenen mesaja göre vurgulanması ve derecelendirilmesi anlamına gelir. “Bir tasarımcı, görsel hiyerarşiyi doğru kullandığı takdirde, iletmek istediği mesajı etkin bir biçimde verebilmekte, okuyucuyu tasarım yüzeyi üzerinde yönlendirebilmektedir. Bu yüzden tasarımcı, birincil mesajının ne olduğunu önceden belirlemek durumundadır. Görsel hiyerarşi oluşturmada anahtar kavram, vurgudur” (Becer, 2007: 77). Tasarım unsurları bazen büyük boyutlarda kullanılarak, bazen de renkle ön plana çıkartılarak daha vurgulu hale getirilebilirler. Daha büyük olan tasarım unsurunun her zaman önce algılanmak zorunda değildir. “Büyük pastel bir fotoğrafın yanındaki parlak renklere sahip dinamik ve etkin bir görsel imaj, sayfanın kurgusunu tamamen değiştirebilir” (Uçar, 2004: 153). “Boyut dışında; renk, açıklık-koyuluk (ton), uzaklık-yakınlık görsel hiyerarşiyi etkileyen

diğer unsurlar arasında sayılabilir. Hiyerarşik yapı içinde birbirileriyle üstünlük çatışmasına giren unsurlar arasında dinamik ilişkiler kurabilir” (Becer, 2011: 69). Tasarlanan tüm öğelerin aynı vurgu, etkide olması, görsel karmaşa yaratıp iletinin izleyiciye ulaşmasında aksamalara neden olmaktadır (Turgut, 2013: 126).

5. SAYFA TASARIMINDA HİYERARŞİK DÜZEN

Araştırmanın bu bölümünde sayfa tasarımlarında hiyerarşik düzenleme Mersin’de yayın yapan gazeteler incelenerek değerlendirilmiştir.

Gazete ve dergi tasarımlarında hiyerarşik düzen, okuyucunun sayfa üzerinde öncelikli olarak nereye bakması gerektiği noktasında önemlidir. “Tasarımda ya da bir sanat yapıtında görsel hiyerarşi, önem derecesine göre öğelerin yerleştirilmesi ile gerçekleştirilir. Yani birincil, ikincil ve üçüncül öneme sahip olmaya bağlı bir diziliş söz konusudur. Dergi ya da gazete ilanlarına baktığımızda; ana başlık, alt başlık ve bir metin görürüz. Burada yazılarla hiyerarşik düzenleme yapılırken; görsellerin ve yazıların birlikteliğinde de aynı görsel hiyerarşiye dikkat edilir” (Öztuna, 2007: 44). “Sayfa tasarımcısı sayfayı düzenlerken, sayfa içeriğinde yer alan bilgileri olabildiğince anlaşılır, okuma rahatlığı sağlayacak şekilde akıcı bir üslupla okura ulaştıracak bir mizanpaj yapar” (Ketenci-Bilgili, 2006: 298).

Gazete sayfası düzenlenirken haberlerin içeriğine ve sayfanın boyutlarına göre tasarım ilkelerinden faydalanılır, genel yazım ve tipografi kuralları uygulanarak sayfaya dinamik bir yapı kazandırılır. Sayfa tasarımcısı, sayfaları tasarlamaya başlamadan önce bir takım hazırlıklar yapar ve okuyucuyu sayfa üzerinde yönlendirme adına görsel hiyerarşiden faydalanır. Okuyucunun gazeteyi eline aldığı zaman haberleri ayırt edebilmesi ve haberleri kolay okuyabilmesi için verilen bilgileri düzenler. Daha sonra hangi haberin nerede ve nasıl duracağına, sayfada ne kadar yer kaplayacağına karar verir. Bunları yaparken gazetenin yayın politikası, haberlerin önem sırası gibi kriterleri göz önünde bulundurur. İçerik olarak hiyerarşik düzene giren haberler görsel anlamda da hiyerarşik bir düzene girer.

Gazetelerde görsel hiyerarşi uygulaması temelde yazı ile başlar. Genel yazım kuralları ile belirli bir hiyerarşik düzen içerisinde öncelikle harfler heceleri, heceler kelimeleri, kelimeler cümleleri, cümleler paragrafları, paragraflar da metinleri oluşturur. (Resim-1) Öncelikle bu metinler kendi içlerinde hiyerarşik bir düzene girer. Genellikle yapısal olarak üst başlık, ana başlık, spot ve metinden oluşurlar. (Resim-2) Görsel olarak bu düzen ana başlık, üst başlık, spot ve metin olarak karşımıza çıkar. Yazı karakteri, punto, renk, beyaz alanlar vb. gibi unsurlar hiyerarşik düzenin ilk adımları olarak verilebilir. (Resim-3)

Yine can kaybı!
Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu Yönetim Kurulu üyesi ve Mersin Şoförler ve Otomobilciler Odası Başkanı Veysel Sarı, “Tüm uyarılara rağmen, on günlük bayram tatili süresince ne yazık ki yine 165 kazada 113 can kaybettik” dedi. Sarı, “Ne yazık ki, alınan tüm önlem ve yapılan tüm uyarılara rağmen, on günlük bayram tatilinin başladığı ilk günden itibaren, trafik kazası haberleri tatilin sona erdiği günün akşamına kadar sürdü. Büyük üzüntü içerisindeyim” diye konuştu. 165 Kaza ve 113 ölüm
Sarı, yapılan uyarıların dikkate alınmaması sonucunda birçok cana mal olduğunun altını çizerken, sözlerine şöyle devam etti, “Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu, tüm Şoförler Odaları ve sorumlu kurumlar tarafından defalarca yapılan “trafik kurallarına uyalım ki, bayramlar büyük acılar yaşadığımız günlere dönüşmesin” şeklindeki uyarıların, yine 165 sürücü tarafından dikkate alınmadığı görülmüştür.”
Aileler yok oldu
Sarı, “Maalesef 113 can kaybına neden olan 165 kazada dikkat çeken bir başka büyük üzüntü ise bayram ve tatil sevinci ile yola çıkan 113 can içinde 3-4 ailenin tamamının, onlarca çoğunun babasını ve annesini, yine onlarca anne ve babanın da evlatlarını kaybetmiş olmalarıdır. Acımız büyük. Biz insanlarımızı bilgilendirmeye ve ikaz etmeye devam edeceğiz. Lütfen trafik kurallarına uyun ve büyük acılar yaşanmasına neden olmayın” şeklinde konuştu.

Resim-1: Genel yazım kuralları ile oluşturulmuş haber metni.

Yine can kaybı!

Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu Yönetim Kurulu üyesi ve Mersin Şoförler ve Otomobilciler Odası Başkanı Veysel Sarı, “Tüm uyarılara rağmen, on günlük bayram tatili süresince ne yazık ki yine 165 kazada 113 can kaybettik” dedi.

Sarı, “Ne yazık ki, alınan tüm önlem ve yapılan tüm uyarılara rağmen, on günlük bayram tatilinin başladığı ilk günden itibaren, trafik kazası haberleri tatilin sona erdiği günün akşamına kadar sürdü. Büyük üzüntü içerisindeyim” diye konuştu.

165 Kaza ve 113 ölüm

Sarı, yapılan uyarıların dikkate alınmaması sonucunda birçok cana mal olduğunun altını çizirken, sözlerine şöyle devam etti, “Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu, tüm Şoförler Odaları ve sorumlu kurumlar tarafından defalarca yapılan “trafik kurallarına uyalım ki, bayramlar büyük acılar yaşadığımız günlere dönüşmesin” şeklindeki uyarıların, yine 165 sürücü tarafından dikkate alınmadığı görülmüştür.”

Aileler yok oldu

Sarı, “Maalesef 113 can kaybına neden olan 165 kazada dikkat çeken bir başka büyük üzüntü ise bayram ve tatil sevinci ile yola çıkan 113 can içinde 3-4 ailenin tamamının, onlarca çoğunun babasını ve annesini, yine onlarca anne ve babanın da evlatlarını kaybetmiş olmalarıdır. Acımız büyük. Biz insanlarımızı bilgilendirmeye ve ikaz etmeye devam edeceğiz. Lütfen trafik kurallarına uyun ve büyük acılar yaşanmasına neden olmayın” şeklinde konuştu.

Resim-2: Paragraflar arasına boşluklar bırakılarak oluşturulan hiyerarşik düzen.

YİNE CAN KAYIBI!

Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu Yönetim Kurulu üyesi ve Mersin Şoförler ve Otomobilciler Odası Başkanı Veysel Sarı, “Tüm uyarılara rağmen, on günlük bayram tatili süresince ne yazık ki yine 165 kazada 113 can kaybettik” dedi.

Sarı, “Ne yazık ki, alınan tüm önlem ve yapılan tüm uyarılara rağmen, on günlük bayram tatilinin başladığı ilk günden itibaren, trafik kazası haberleri tatilin sona erdiği günün akşamına kadar sürdü. Büyük üzüntü içerisindeyim” diye konuştu.

165 KAZA VE 113 ÖLÜM

Sarı, yapılan uyarıların dikkate alınmaması sonucunda birçok cana mal olduğunun altını çizirken, sözlerine şöyle devam etti, “Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu, tüm Şoförler Odaları ve sorumlu kurumlar tarafından defalarca yapılan “trafik kurallarına uyalım ki, bayramlar büyük acılar yaşadığımız günlere dönüşmesin” şeklindeki uyarıların, yine 165 sürücü tarafından dikkate alınmadığı görülmüştür.”

AİLELER YOK OLDU

Sarı, “Maalesef 113 can kaybına neden olan 165 kazada dikkat çeken bir başka büyük üzüntü ise bayram ve tatil sevinci ile yola çıkan 113 can içinde 3-4 ailenin tamamının, onlarca çoğunun babasını ve annesini, yine onlarca anne ve babanın da evlatlarını kaybetmiş olmalarıdır. Acımız büyük. Biz insanlarımızı bilgilendirmeye ve ikaz etmeye devam edeceğiz. Lütfen trafik kurallarına uyun ve büyük acılar yaşanmasına neden olmayın” şeklinde konuştu.

Resim-3: Yazı karakteri ve punto ile oluşturulan vurgu.

Resim-4: Haber metni ve fotoğrafın bir araya gelmesi

Metin ve fotoğrafın birlikte düzenlenmesiyle haber, sayfa üzerinde şekillenmeye başlar. Bu düzenleme yapılırken birden fazla fotoğraf var ise bunlar da hiyerarşik bir düzende verilir. İçeriğe bağlı olarak bazı haberlerde fotoğraf ön plana çıkarken bazılarında da ana başlık ön plana çıkabilir. (Resim-4)

Resim-5: Tasarımı tamamlanan haberin diğer haberlerle birlikte sayfa üzerindeki yeri.

Bir haber metni görsel olarak hazırlandıktan sonra aynı şekilde sayfa üzerinde konumlandırılması bakımından yine diğer haberlerle hiyerarşik bir düzene girerler. Bu durum gazeteyi hazırlayanların vermek istedikleri mesaja göre değişiklik gösterebilir. Aynı haberi veren iki farklı gazete görsel açıdan farklı sunumlar yapabilirler. İçerik olarak hiyerarşik düzene sokulan haberler görsel olarak da hiyerarşik düzende tasarlanırlar. Ön plana çıkartılmak istenilen haber, başlık puntosuyla, fotoğrafının ebatlarıyla, rengiyle, sayfada kapladığı alan ile sayfada bulunduğu bölge gibi birçok uygulamayla oluşturulabilir. Resimde görülen gazete sayfasında haberlerin görsel bir hiyerarşik düzene sokularak, sayfanın tasarlandığı ve haberlerin büyüktен küçüğe, yukarıdan aşağıya, soldan sağa doğru hiyerarşik bir düzende verildiği görülüyor. (Resim-5)

Resim-6: Mersin'de günlük yayın yapan yerel gazeteler.

6. SONUÇ

Gazetelerde yer alan haber metinleri öncelikle genel yazım kurallarına göre düz yazı olarak hazırlanırlar. Araştırma sonucunda haber metinlerinde bulunan başlık, spot, ara başlık ve metin bölümlerinin bir hiyerarşik düzende verildiği saptanmıştır. Haber metinlerinin kendi içerisinde hiyerarşik bir düzene girdikten sonra sayfa üzerinde yer alan diğer haberlerle de hiyerarşik bir düzene girdiği görüşmüştür.

Gazetelerin yayın politikaları başta olmak üzere tasarımcının estetik bakış açısı, görsel yönetmenin ideolojisi, hedef kitle gibi pek çok etken, haberin görsel şekillenmesinde rol oynamıştır. Haberlerin sunuş şekli, farklı gazetelerde farklı biçimlerde olabilmektedir. Aynı haber, iki farklı gazetede farklı biçimlerde sunulabilmektedir. Her gazete kendine göre önemli gördükleri haberleri ön plan çıkarmak için görsel bir takım uygulamaların yanında hiyerarşiden de faydalanırlar. Okuyucu tarafından ilk olarak görmesi istenilen haberler, renk, yazı karakteri, punto ve fotoğraf gibi unsurlar kullanılarak önem derecesine göre sıralanmıştır. Okurun gazetede ilk olarak hangi habere bakması gerektiği ve haberlerin önem sırası görsel olarak belirlenip, tasarımlar o doğrultuda oluşturulmuştur.

Gazetelerde genel yazım kuralları ile oluşturulmuş haber metinleri, daha sonra üst başlık, ana başlık, spot ve metinden oluşan yapılar haline dönüşürler. Paragraflar arasına bırakılan boşluklar ile birlikte haberlerin yazı karakteri, punto, renk, beyaz alanlar vb. gibi uygulamalarla vurgulu, okunaklı ve dinamik bir yapıya dönüştürüldüğü söylenebilir. Kendi içerisinde başlık, üst başlık, spot, ara başlık ve gövde hiyerarşik bir düzene giren haberler, sayfada üzerinde bulunan diğer haberler ile de hiyerarşik bir düzende verilirler. Araştırmada incelemesi yapılan gazetelere bakıldığında haberler arasında önem sırası görsel olarak hiyerarşik bir düzende sunulmuştur.

Günümüzde üzerinde analiz yapılacak niteliklerde metinler haline dönüşen haberlerin söyledikleri görsel olarak da önem kazanmış, haberin yazım tarzı kadar sunuş şeklinin de haberlerin verdikleri mesajı etkiledikleri saptanmıştır. Görsel tasarımda sıklıkla kullanılan hiyerarşik düzenleme, gazete tasarımlarında da kendini göstermeye devam etmektedir.

KAYNAKLAR

- Becer E., Grafik Tasarım Dergisi, İstanbul 2007, s77.
- Becer E., İletişim ve Grafik Tasarım, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara 2011, s69.
- Bulut M., Gazete ve İnternet, Tekağaç Eylül Yayınları, Ankara 2006. s34.
- Çakır H., Gazeteciliğe Giriş, Tablet Yayınları, Konya, 2007. s123
- Kanburoğlu Ö., Haber Fotoğrafçılığı, Say Yayınları, İstanbul 2013, s208.
- Kars N., Radyo – Televizyon Haberciliği, Derin Yayınları, İstanbul, 2010, s7
- Ketenci H.F., Bilgili C., Görsel İletişim & Grafik Tasarımı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2006, s298.
- Öztuna H. Yakup., Görsel İletişimde Temel Tasarım, Tibyan Yayıncılık, İstanbul 2007, s44.
- Tokgöz Ö., Temel Gazetecilik, İmge Kitabevi, Ankara 1994, s128.
- Turgut E., Grafik Dil ve Anlatım Biçimleri, Anı Yayıncılık, Ankara 2013, s126.
- Uçar Tevfik F., Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılap Yayınevi, İstanbul 2004, s153.
- Yüksel E.-Gürcan İ.H., Haber Toplama ve Yazma, Tablet Kitabevi, Konya 2001, s38, s129, s194.